॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः॥

विष्णोः क्रमोंऽस्यभिमातिहा गांयत्रं छन्द आ रोह पृथिवीमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमोंऽस्यभिशस्तिहा त्रेष्टुंभं छन्द आ रोहान्तरिक्षमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमोंऽस्यरातीयतो हन्ता जागंतं छन्द आ रोह दिवमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः (१)

क्रमोंऽसि शत्रूयतो हुन्ताऽऽनुंष्टुभुं छन्द् आ रोह् दिशोऽनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मः। अक्रंन्दद्ग्निः स्तुनयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिंहद्वीरुधंः समुञ्जत्र। सद्यो जंज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः। अग्नेंऽभ्यावर्तित्रभि न आ वर्तस्वाऽऽयुंषा वर्चसा सुन्या मेधयां प्रजया धनेन। अग्नें (२)

अङ्गिरः शतं ते सन्त्वावृतः सहस्रं त उपावृतः। तासां पोषंस्य पोषंण पुनर्नी नृष्टमा कृषि पुनर्नी र्यिमा कृषि। पुनर्क्जी नि वर्तस्व पुनरग्न इषाऽऽयुंषा। पुनर्नः पाहि विश्वतः। सह रय्या नि वर्तस्वाग्ने पिन्वंस्व धारया। विश्विपस्रया विश्वत्स्पिरं। उद्तुं संवरुण पाशम्समदवांधमं (३)

वि मेध्यमः श्रंथाय। अथां वयमांदित्य ब्रुते तवानांगसो अदितये स्याम। आ त्वांहार्षम्-तरंभूर्धुवस्तिष्ठाविंचाचिलः। विशंस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्वस्मिन्नाष्ट्रमिधं श्रय। अग्रं बृहन्नुषसांमूर्ध्वो अस्थान्निर्जिग्मवान्तमंसो ज्योतिषाऽऽऽगांत्। अग्निर्भानुना रुशंता स्वङ्ग आ जातो विश्वा सद्गांन्यप्राः। सीद् त्वं मातुर्स्या - (४)

उपस्थे विश्वान्यग्ने वयुनांनि विद्वान्। मैनांमूर्चिषा मा तपंसाऽभि शूंशुचोऽन्तरंस्या॰ शुक्रज्योतिर्वि भांहि। अन्तरंग्ने रुचा त्वमुखायै सदंने स्वे। तस्यास्त्व॰ हरंसा तपुञ्जातंवेदः शिवो भंव। शिवो भूत्वा मह्यंमुग्नेऽथो सीद शिवस्त्वम्। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वं योनिमिहासंदः। हु॰्सः शुंचिषद्वसुंरन्तरिक्ष्यसद्धोतां वेदिषदितिथिर्दुरोणसत्। नृषद्वंर्सदंत्सद्योमसद्जा गोजा ऋत्जा अद्विजा ऋतं बृहत्॥ (५)

दिवमनु वि क्रमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोर्धनेनाग्रेऽधममस्याः शृचिषथ्योडंश च॥———[१]

दिवस्परिं प्रथमं जंज्ञे अग्निरस्मिद्धितीयं परिं जातवेदाः। तृतीयमप्ससु नृमणा

अपस्वंन्तर्नृचक्षां ईधे दिवो अंग्र ऊधन्नं। तृतीयें त्वा (६)
रजंसि तस्थिवा १ संमृतस्य योनौं मिहुषा अहिन्वन्न्। अर्न्नन्ददृग्निः स्तृनयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिंहद्वीरुधंः समुञ्जन्न। सद्यो जंज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः। उशिक्पांवको अरितः संमेधा मर्तेष्वग्निरमृतो निर्धाय। इयेर्ति धुममंरुषं भरिभ्रदुच्छकेणं

अर्जस्रमिन्धांन एनं जरते स्वाधीः। विद्या ते अग्ने त्रेधा त्रयाणि विद्या ते सद्य विभृतं पुरुत्रा। विद्या ते नामं पर्मं गुहा यद्विद्या तमुथ्सं यतं आज्गन्थं। समुद्रे त्वां नृमणां

उशिक्पांवको अंरतिः सुंमेधा मर्तेष्वग्निरमृतो निधायि। इयंर्ति धूममंरुषं भरिभृदुच्छुकेणं शोचिषा द्यामिनंक्षत्। विश्वंस्य केतुर्भुवंनस्य गर्भ आ (७) रोदंसी अपृणाञ्जायंमानः। वीडुं चिदद्रिंमभिनत्परायञ्जना यदग्निमयंजन्त पश्चं।

श्रीणामुंदारो धुरुणों रयीणां मंनीषाणां प्रार्पणः सोमंगोपाः। वसौंः सूनुः सहंसो अपसु

राजा वि भात्यग्रं उषसांमिधानः। यस्ते अद्य कृणवंद्भद्रशोचेऽपूपं देव घृतवंन्तमग्ने। प्र तं नंय प्रत्रां वस्यो अच्छाभि द्युम्नं देवभंक्तं यिवष्ठ। आ (८)
तम्भंज सौश्रवसेष्वंग्न उक्थउंक्थ आ भंज शुस्यमाने। प्रियः सूर्ये प्रियो अग्ना

भंवात्युज्ञातेनं भिनद्दुज्ञनिंत्वैः। त्वामंग्ने यजंमाना अनु द्यून् विश्वा वसूनि दिधरे वार्याणि। त्वयां सह द्रविणमिच्छमाना व्रजं गोमंन्तमुशिजो वि वंद्रुः। दृशानो रुका उर्व्या व्यंद्यौद्दुर्मर्षमायुंः श्रिये रुंचानः। अग्निर्मृतों अभवद्वयोभिर्यदेनं द्यौरजंनयथ्सुरेताः॥ (९)

वृतीर्थं त्वा गर्भ आ यंविष्ठा यच्त्वारि च॥———[२]
अन्नप्तेऽन्नंस्य नो देह्यनमीवस्यं शुष्मिणः। प्रप्रदातारं तारिष् ऊर्जं नो धेहि

द्विपदे चतुंष्पदे। उद्दं त्वा विश्वं देवा अग्ने भरंन्तु चित्तिंभिः। स नो भव शिवतंमः सुप्रतींको विभावंसुः। प्रेदंग्ने ज्योतिष्मान् याहि शिविभिर्य्चिभिस्त्वम्। बृहद्भिर्भानुभिर्भासन्मा हिर्ंसीस्तुनुवा प्रजाः। समिधाग्निं दुंवस्यत घृतैर्बोधयुतातिथिम्। आ (१०)

ऽस्मिन् ह्व्या जुंहोतन। प्रप्रायम्ग्निर्भर्तस्यं शृण्वे वि यथ्सूर्यो न रोचंते बृहद्भाः। अभि यः पूरुं पृतंनासु तस्थौ दीदाय दैव्यो अतिंथिः शिवो नंः। आपो देवीः प्रतिं गृह्णीत् भस्मैतथ्स्योने कृणुध्वर सुर्भावं लोके। तस्मै नमन्तां जनयः सुपर्भीमितिवं पुत्रं बिंभृता स्वेनम्। अपस्वंग्ने सिध्ष्टव् (११)

२ - - - - ११११ सौषंधीरनुं रुध्यसे। गर्भे सञ्जायसे पुनंः। गर्भो अस्योषंधीनां गर्भो वनस्पतीनाम्। गर्भो विश्वंस्य भूतस्याग्ने गर्भो अपामंसि। प्रसद्य भस्मंना योनिम्पश्चं पृथिवीमंग्ने। स्र्सृज्यं मातृभिस्त्वं ज्योतिष्मान्पुन्रासंदः। पुनंरासद्य सदंनम्पश्चं पृथिवीमंग्ने। शेषं मातुर्यथोपस्थे-उन्तर्स्याः शिवतंमः। पुनंरूर्जा (१२)

नि वंर्तस्व पुनंरग्न इषाऽऽयुंषा। पुनंनः पाहि विश्वतः। सह र्य्या नि वंर्तस्वाग्ने पिन्वंस्व धारंया। विश्वपिस्नंया विश्वत्स्पिरं। पुनंस्त्वादित्या रुद्रा वसंवः सिमन्धतां पुनंर्ब्रह्माणी वसुनीथ युज्ञैः। घृतेन त्वं तनुवो वर्धयस्व सृत्याः सन्तु यजमानस्य कामाः। बोधां नो अस्य वर्चसो यविष्ठ मर्श्हेष्ठस्य प्रभृंतस्य स्वधावः। पीयंति त्वो अनुं त्वो गृणाति वन्दारुंस्ते तनुवं वन्दे अग्ने। स बोधि सूरिर्मुघवां वसुदावा वसुंपितः। युयोध्यंस्मद्वेषारंसि॥ (१३)

आ तबोर्जाऽतु पोर्डम चा-----[३] अपेत बीत वि च सर्पतातो येऽत्र स्थ पुराणा ये च नूतनाः। अदादिदं यमोऽवसानं

पृथिव्या अर्ऋतिमं पितरों लोकमंस्मै। अग्नेभस्माँस्यग्नेः पुरीषमसि संज्ञानंमसि काम्धरणं मियं ते काम्धरणं भूयात्। सं या वेः प्रियास्तुनुवः सिम्प्रिया हृदयानि वः। आत्मा वो अस्तु (१४)

सिम्प्रियः सिम्प्रियास्तुनुवो मर्म। अय सो अग्निर्यस्मिन्थ्सोम्मिन्द्रः सुतं द्घे जठरें वावशानः। सहस्रियं वाजमत्यं न सिप्ति सस्वान्थ्यन्थ्यसे जातवेदः। अग्ने दिवो अर्णमच्छां जिगास्यच्छां देवा उंचिषे घिष्णिया ये। याः प्रस्तांद्रोचने सूर्यस्य याश्चावस्तांद्रपृतिष्ठंन्तु आपंः। अग्ने यत्ते दिवि वर्चः पृथिव्यां यदोषंधी- (१५)

ष्वपसु वां यजत्र। येनान्तिरिक्षमुर्वातृतन्थं त्वेषः स भानुरंर्ण्वो नृचक्षाः। पुरीष्यांसो अग्नयः प्रावणिभिः स्जोषंसः। जुषन्तारं हृव्यमाहृतमनमीवा इषो महीः। इडांमग्ने पुरुदश्सरं सुनिं गोः शंश्वत्तमः हवंमानाय साध। स्यान्नः सुनुस्तनंयो विजावाग्ने सा ते सुमितर्मृत्वस्मे। अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः। तं जान- (१६)

न्नंग्रु आ रोहाथां नो वर्धया र्यिम्। चिदंसि तयां देवतंयाऽङ्गिर्स्वद्भुवा सींद परिचिदंसि तयां देवतंयाऽङ्गिर्स्वद्भुवा सींद लोकं पृण छिद्रं पृणाथों सीद शिवा त्वम्। इन्द्राग्नी त्वा बृह्स्पतिंर्स्मिन् योनांवसीषदन्न्। ता अस्य सूदंदोहसः सोमई श्रीणन्ति पृश्वयः। जन्मं देवानां विशिस्त्रिष्वा रोचने दिवः॥ (१७)

समित र सं केल्पेथा र सिम्प्रियो रोचिष्णू सुमनस्यमानौ। इषमूर्जमिभ संवसानौ सं

वां मना रेसि सं व्रता समुं चित्तान्याकेरम्। अग्ने पुरीष्याधिपा भेवा त्वं नः। इषमूर्जं यजंमानाय धेहि। पुरीष्यंस्त्वमंग्ने रियमान्पृष्टिमा असि। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिमिहासंदः। भवंतं नः समनसौ समोकसा- (१८)

वरेपसौं। मा यज्ञ हि रेसिष्टं मा यज्ञ पतिं जातवेदसौ शिवौ भंवतमद्य नंः। मातेवं पुत्रं पृथिवी पुरीष्यमग्निः स्वे योनांवभारुखा। तां विश्वैदिवैर्ऋतुभिः संविदानः प्रजा-पंतिर्विश्वकर्मा वि मुंश्चतु। यदस्य पारे रजंसः शुक्रं ज्योतिरजायत। तन्नंः पर्षदित द्विषोऽग्ने वैश्वानर् स्वाहाँ। नमः सु ते निर्ऋते विश्वरूपे- (१९)

ऽयस्मयं वि चृंता बन्धमेतम्। यमेन त्वं यम्यां संविदानोत्तमं नाकमधिं रोहयेमम्। यत्ते देवी निर्ऋतिरा बुबन्ध दामें ग्रीवास्वंविचुर्त्यम्। इदं ते तद्वि ष्याम्यायुंषो न मध्यादथां जीवः पितुमंद्धि प्रमुंक्तः। यस्याँस्ते अस्याः क्रूर आसञ्जहोम्येषां बन्धानांमवसर्जनाय। भूमिरितिं त्वा जनां विदुर्निर्ऋति- (२०)

रितिं त्वाहं परिं वेद विश्वतंः। असुन्वन्तुमयंजमानमिच्छ स्तेनस्येत्यां तस्कंरस्यान्वेषि। अन्यमस्मदिंच्छ सा तं इत्या नमों देवि निर्ऋते तुभ्यंमस्तु। देवीमहं निर्ऋतिं वन्दंमानः पितेवं पुत्रं दंसये वचोंभिः। विश्वंस्य या जायंमानस्य वेद शिरंःशिरः प्रतिं सूरी वि चंष्टे। निवेशनः सङ्गर्मनो वसूनां विश्वां रूपाभि चंष्टे (२१)

शचींभिः। देव इंव सिवता सत्यधर्मेन्द्रो न तंस्थौ समुरे पंथीनाम्। सं वर्त्रा दंधातन निर्राहावान्कृणोतन। सिश्चामंहा अवटमुद्रिणं वयं विश्वाहादंस्तमक्षितम्। निष्कृंताहावमवट सुंवर्त्र सुंवेचनम्। उद्रिण सिश्चे अक्षितम्। सीरां युअन्ति कुवयों युगा वि तंन्वते पृथंक्। धीरां देवेषुं सुम्नया। युनक्त सीरा वि युगा तंनोत कृते योनौं वपतेह (२२)

बीजम्। गिरा चे श्रुष्टिः सभेरा असंत्रो नेदीय इथ्सृण्यां पुक्रमायंत्। लाङ्गंलं पवीरवर सुशेव र सुमतिथ्संरु। उदित्कृषित गामिवं प्रफर्व्यं च पीवंरीम्। प्रस्थावंद्रथवाहंनम्। शुनं नः फाला वि तुंदन्तु भूमि 🕹 शुनं कीनाशां अभि यन्तु वाहान्। शुनं पुर्जन्यो मधुना पर्योभिः शुनांसीरा शुनम्स्मासुं धत्तम्। कामंं कामदुघे धुक्ष्व मित्राय् वरुंणाय च। इन्द्रांयाग्रये पूष्ण ओषंधीभ्यः प्रजाभ्यः। घृतेन् सीता मधुना समंक्ता विश्वैद्वैरनुंमता मुरुद्धिः। ऊर्जस्वती पर्यसा पिन्वमानाऽस्मान्थ्सीते पर्यसाऽभ्यावंवृथ्स्व॥ (२३)

समोंकसौ विश्वरूपे विदुर्निर्ऋतिर्भि चंष्ट इह मित्राय द्वाविर्श्यतिश्च॥—————[५]

या जाता ओषंधयो देवेभ्यंस्नियुगं पुरा। मन्दांमि बुभूणांमृह श्रातं धामांनि सप्त चं। शृतं वो अम्ब धामांनि सहस्रंमुत वो रुहंः। अथां शतऋत्वो यूयिम्मं में अगृदं कृत। पुष्पांवतीः प्रसूवंतीः फुलिनीरफुला उत। अश्वां इव सुजित्वंरीर्वीरुधंः पारियुष्णवंः। ओषंधीरितिं मातर्स्तद्वों देवीरुपं ब्रुवे। रपार्श्स विघ्नतीरित् रपं- (२४)

श्चातयंमानाः। अश्वत्थे वो निषदंनं पूर्णे वो वस्तिः कृता। गोभाज इत्किलांसथ् यथ्सनवंथ पूर्ण्षम्। यद्हं वाजयंत्रिमा ओषंधीर्हस्तं आद्धे। आत्मा यक्ष्मंस्य नश्यति पुरा जींवृगृभों यथा। यदोषंधयः सङ्गच्छंन्ते राजांनः समिताविव। विप्रः स उंच्यते भिषग्रंक्षोहामींवचातंनः। निष्कृंतिर्नामं वो माताथां यूयः स्थ सङ्कृंतिः। स्राः पंतित्रणीः (२५)

स्थन् यदामयंति निष्कृंत। अन्या वो अन्यामंबत्वन्यान्यस्या उपांवत। ताः सर्वा ओषंधयः संविदाना इदं मे प्रावंता वर्चः। उच्छुष्मा ओषंधीनां गावो गोष्ठादिवेरते। धनर्षे सिन्ष्यन्तीनामात्मानं तवं पूरुष। अति विश्वाः परिष्ठाः स्तेन इंव व्रजमंत्रमुः। ओषंधयः प्राचुंच्यवुर्यत् किं चं तनुवार् रपः। या- (२६)

स्तं आत्स्थुरात्मानं या आंविविशुः पर्रःपरुः। तास्ते यक्ष्मं वि बांधन्तामुग्रो मध्यमुशीरिव। साकं यक्ष्म् प्र पंत श्येनेनं किकिदीविनां। साकं वातंस्य प्राज्यां साकं नंश्य निहाकंया। अश्वावती सोमवती मूर्जयंन्ती मुदों जसम्। आ विध्सि सर्वा ओषंधी रस्मा अंरिष्टतांतये। याः फलिनीयां अंफला अंपुष्पा याश्चं पुष्पिणीः। बृह्स्पतिंप्रसूतास्ता नो मुश्चन्त्व १ हंसः। या - (२७)

ओषंधयः सोमंराज्ञीः प्रविष्टाः पृथिवीमन्। तासां त्वमंस्युत्तमा प्र णों जीवातंवे सुव। अवपतंन्तीरवदन्दिव ओषंधयः परि। यं जीवमृश्ववांमहै न स रिष्याति पूर्रुषः। याश्चेदम्पृथ्णवन्ति याश्चं दूरं परांगताः। इह सङ्गत्य ताः सर्वा अस्मै सं देत्त भेषजम्। मा वो रिषत्खिनिता यस्मै चाहं खनांमि वः। द्विपचतुंष्यदस्माकु सर्वमस्त्वनांतुरम्। ओषंधयः सं वंदन्ते सोमेन सह राज्ञां। यस्मै कुरोति ब्राह्मणस्त राजन्यारयामसि॥ (२८)

रपं: पतुत्रिणीर्या अश्हंसो याः खर्नामि बोऽष्टादंश च॥———[६]

मा नो हिश्सीञ्जनिता यः पृथिव्या यो वा दिवर् सत्यर्थमां ज्जाने। यश्चापश्चन्द्रा बृंह्तीर्ज्जान कस्मै देवायं ह्विषां विधेम। अभ्यावंतिस्व पृथिवि यज्ञेन पर्यसा सह। वृपां ते अग्निरिषितोऽवं सर्पत्। अग्ने यत्ते शुक्रं यच्चन्द्रं यत्पूतं यद्यज्ञियम्। तद्देवेभ्यो भरामिस। इषमूर्जमहिमत आ (२९)

दंद ऋतस्य धाम्नी अमृतंस्य योनैं। आ नो गोषुं विश्वत्वौषंधीषु जहांमि सेदिमनिराममीवाम्। अग्ने तव श्रवो वयो मिहं भ्राजन्त्यर्चयो विभावसो। बृहंद्भानो शर्वसा वाजंमुक्थ्यं दर्धासि दाशुषं कवे। इर्ज्यन्नग्ने प्रथयस्व जन्तुभिर्स्मे रायो अमर्त्य। स दंर्शतस्य वपुंषो वि रांजिस पृणिक्षं सान्सि र्यिम्। ऊर्जो नपाञ्चातंवेदः सुशस्तिभिर्मन्दंस्व (३०)

धीतिभिर्हितः। त्वे इषः सं दंधुभूरिरेतसिश्चित्रोतयो वामजांताः। पावकवर्षाः शुक्रवर्षा अनूनवर्षा उदियर्षि भानुनां। पुत्रः पितरां विचरन्नुपांवस्युभे पृणिक्षि रोदंसी। ऋतावानं मिह्षं विश्वचंर्षणिम्प्रि स्मुप्नायं दिधरे पुरो जनाः। श्रुत्कंण स्मुप्रथंस्तमं त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा। निष्कर्तारमध्वरस्य प्रचेतसं क्षयंन्त र राधंसे महे। रातिं भृगूंणामुशिजं कविकतं पृणिक्षे सानसि (३१)

र्यिम्। चितः स्थ परिचितं ऊर्ध्वचितः श्रयध्वं तयां देवतंयाऽङ्गिर्स्वद् ध्रुवाः सींदत। आ प्यांयस्व समेतु ते विश्वतः सोम् वृष्णियम्। भवा वाजंस्य सङ्ग्थे। सं ते पया सि सम् यन्तु वाजाः सं वृष्णियान्यभिमातिषाहः। आप्यायमानो अमृतांय सोम दिवि श्रवा स्युत्तमानि धिष्व॥ (३२)

आ मन्दंस्व सान्सिमेकात्रचंत्वारि॰्शर्ष॥———[७]

अभ्यंस्थाद्विश्वाः पृतंना अरांतीस्तद्ग्निरांह् तदु सोमं आह। बृह्स्पतिः सिवता तन्मं आह पूषा मांऽधाथ्सुकृतस्यं लोके। यदक्रेन्दः प्रथमं जायंमान उद्यन्थ्संमुद्रादुत वा पुरीषात्। श्येनस्यं पृक्षा हंरिणस्यं बाहू उपंस्तुतं जिनम् तत्ते अर्वन्न। अपां पृष्ठमंसि योनिर्ग्नेः संमुद्रम्भितः पिन्वंमानम्। वर्धमानं मृह (३३)

आ च पुष्करं दिवो मात्रया वरिणा प्रथस्व। ब्रह्मं जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्वि सीमृतः

सुरुचों वेन आंवः। स बुध्नियां उपमा अंस्य विष्ठाः स्तश्च योनिमसंतश्च विवंः। हिर्ण्यगर्भः समंवर्तताग्रें भूतस्यं जातः पितरेकं आसीत्। स दांधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवायं हिवर्षां विधेम। द्रफ्सश्चंस्कन्द पृथिवीमन् (३४)

द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः। तृतीयं योनिमनुं स्श्चरंन्तं द्रफ्सं जुंहोम्यनुं स्प्त होत्राः। नमो अस्तु सर्पेभ्यो ये के चं पृथिवीमनुं। ये अन्तरिंक्षे ये दिवि तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः। येऽदो रोचने दिवो ये वा सूर्यस्य रिष्टमषुं। येषांमुफ्सु सदः कृतं तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः। या इषवो यातुधानांनां ये वा वनस्पती र रनुं। ये वांवटेषु शेरते तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः॥ (३५)

भूवाऽसिं धुरुणास्तृंता विश्वकंर्मणा सुकृंता। मा त्वां समुद्र उद्वंधीन्मा सुंपूर्णोऽव्यंथमाना पृथिवीं दर्ह। प्रजापंतिस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठे व्यचंस्वतीं प्रथंस्वतीं प्रथोऽसि

पृथिव्यंसि भूरंसि भूमिंरस्यदितिरसि विश्वधाया विश्वस्य भुवनस्य धुर्त्री पृथिवीं येच्छ पृथिवीं दर्श्ह पृथिवीं मा हिर्श्सीर्विश्वंस्मै प्राणायापानायं व्यानायोदानायं प्रतिष्ठायें (३६) चिरत्रांयाग्निस्त्वाभि पांतु मुह्या स्वस्त्या छुर्दिषा शन्तंमेन तयां देवतंयाऽङ्गिर्स्वद्भुवा सीद। काण्डांत्काण्डात् प्ररोहंन्ती पर्रुषःपरुषः परि। एवा नो दूर्वे प्र तंनु सहस्रेण शतेनं ना या शबेने प्रवर्णेष सहस्रेण विशेष्टिए वस्यान्त्वे देवीष्ट्रेस विशेषं दिवार्षं वस्यान्त्वे देवीष्ट्रेस विशेषं दिवार्षं वस्यान्त्वे

च। या शतेनं प्रतनोषिं सहस्रेण विरोहंसि। तस्यांस्ते देवीष्टके विधेमं ह्विषां वयम्। अषांढाऽसि सहंमाना सहस्वारांतीः सहंस्वारातीयतः सहंस्व पृतंनाः सहंस्व पृतन्यतः। सहस्रंवीर्या- (३७)

ऽसि सा मां जिन्व। मधु वातां ऋतायते मधुं क्षरिन्ति सिन्धंवः। माध्वींर्नः सन्त्वोषंधीः। मधु नक्तंमुतोषिस मधुंमृत्पार्थिव् रजः। मधु द्यौरंस्तु नः पिता। मधुंमान्नो वनस्पितिर्मधुंमार अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावों भवन्तु नः। मृही द्यौः पृंथिवी चं न इमं यज्ञं मिंमिक्षताम्। पिृपृतां नो भरीमिभः। तिद्वष्णौः पर्मं (३८)

पुद सदां पश्यन्ति सूरयंः। दिवीव चक्षुरातंतम्। ध्रुवाऽसिं पृथिवि सहंस्व पृतन्यतः। स्यूता देवेभिर्मृतेनागाः। यास्ते अग्रे सूर्ये रुचं उद्यतो दिवंमात्नवन्तिं रुश्मिभिः। ताभिः सर्वाभी रुचे जनांय नस्कृधि। या वो देवाः सूर्ये रुचो गोष्वश्वेषु या रुचंः। इन्द्रांग्री ताभिः

सर्वाभी रुचं नो धत्त बृहस्पते। विराइ (३९)

ज्योतिंरधारयथ्सम्राङ्क्योतिंरधारयथ्स्वराङ्क्योतिंरधारयत्। अग्ने युक्ष्वा हि ये तवाऽश्वांसो देव साधवंः। अरं वहंन्त्याशवंः। युक्ष्वा हि देवहूतंमा ५ अश्वारं अग्ने र्थीरिव। नि होतां पूर्व्यः संदः। द्रफ्सश्चंस्कन्द पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः। तृतीयं योनिमनुं स्थरंन्तं द्रफ्सं जुंहोम्यनुं सप्त (४०)

होत्राः। अभूदिदं विश्वंस्य भुवंनस्य वाजिनमुग्नेर्वेश्वानुरस्यं च। अग्निज्यीतिषा ज्योतिंष्मानुको वर्चसा वर्चस्वान्। ऋचे त्वां रुचे त्वा समिथ्स्रंवन्ति सुरितो न धेनाः। अन्तर्हृदा मनंसा पूर्यमानाः। घृतस्य धारां अभि चांकशीमि। हिर्ण्ययों वेतसो मध्यं आसाम्। तस्मिन्थसुपूर्णो मंधुकृत्कुलायी भजंन्नास्ते मधुं देवताँभ्यः। तस्यांसते हरंयः सप्त

तीरें स्वधां दुहांना अमृतंस्य धारांम्॥ (४१) प्रतिष्ठायें सहस्रंवीर्या पर्मं विरादथ्सप्त तीरें चुत्वारिं च॥

आदित्यं गर्भं पर्यसा समञ्जन्थ्सहस्रंस्य प्रतिमां विश्वरूपम्। परिं वृङ्क्षि हरंसा माऽभि

मृंक्षः शतायुंषं कृणुहि चीयमानः। इमं मा हि रेसीर्द्विपादं पशूनार सहसाक्ष मेध आ चीयमानः। मयुमार्ण्यमन् ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षीद। वातंस्य ध्राजिं वर्रणस्य नाभिमर्श्वं जज्ञान संरिरस्य मध्ये। शिशुं नदीना इरिमद्रिंबुद्धमग्ने मा हि ईसीः (४२) पर्मे व्योमन्न्। इमं मा हि सीरकंशफं पशूनां कंनिकृदं वाजिनं वाजिनेषु।

गौरमांरुण्यमन् ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षींद। अजस्त्रिमन्द्रंमरुषं भूरण्युम्ग्निमींडे

पूर्वचित्तौ नमोभिः। स पर्वभिर्ऋतुशः कल्पंमानो गां मा हि ईसी्रदितिं विराजम्ं। इम इ संमुद्र शतधारुमुथ्सं व्यच्यमानं भुवनस्य मध्ये। घृतं दुहानामदितिं जनायाग्ने मा (४३) हि ईसीः पर्मे व्योमन्न्। गुव्यमार्ण्यमन् ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तुनुवो नि षींद। वरूँत्रिं त्वष्टुर्वरुणस्य नाभिमविं जज्ञाना रजसः परंस्मात्। मुही र सांहस्रीमसुरस्य

मायामग्ने मा हि रेसीः परमे व्योमन्न्। इमामूर्णायुं वर्रुणस्य मायां त्वचं पश्नां द्विपदां चतुंष्पदाम्। त्वष्टुंः प्रजानां प्रथमं जुनित्रमग्ने मा हि र्सीः पर्मे व्योमन्न। उष्ट्रंमारण्यमन् (४४)

ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षींद। यो अग्निर्ग्नेस्तप्सोऽधिं जातः शोचौत्पृथिव्या

उत वां दिवस्परिं। येनं प्रजा विश्वकंमां व्यानद्गमंग्ने हेडः परिं ते वृणक्तु। अजा ह्यंग्नेरजंनिष्ट गर्भाथ्सा वा अपश्यज्ञनितारुमग्रै। तया रोहंमायुत्रुप मेध्यांसुस्तया देवा देवतामग्रं आयत्र। शरभमारण्यमनुं ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षींद॥ (४५)

अग्ने मा हि रसीरग्ने मोष्ट्रमार्ण्यमनुं शर्भं नवं च॥ **-**[80]

इन्द्रौग्नी रोचना दिवः परि वाजेषु भूषथः। तद्वौ चेति प्र वीर्यम्। श्र्यद्वृत्रमुत संनोति वाजिमन्द्रा यो अग्नी सहुरी सपुर्यात्। इर्ज्यन्तां वसुर्व्यस्य भूरेः सहंस्तमा सहंसा वाजयन्तां। प्र चंर्षणिभ्यंः पृतना हर्वेषु प्र पृथिव्या रिरिचाथे दिवश्चं। प्र सिन्धुंभ्यः प्र गिरिभ्यों महित्वा प्रेन्द्रांग्नी विश्वा भुवनात्यन्या। मर्रुतो यस्य हि (४६)

क्षये पाथा दिवो विमहसः। स सुंगोपातमो जनः। यज्ञैर्वा यज्ञवाहसो विप्रस्य वा

मतीनाम्। मर्रुतः १ णुता हवम्। श्रियसे कं भानुभिः सम्मिमिक्षिरे ते रश्मिमिस्त ऋकंभिः सुखादयंः। ते वाशींमन्त इष्मिणो अभीरवो विद्रे प्रियस्य मार्रुतस्य धाम्नंः। अवं ते हेड उद्त्रमम्। कयां नश्चित्र आ भुंबदूती सदावृधः सखाँ। कया शचिंष्ठया वृता। (४७) को अद्य युंङ्के धुरि गा ऋतस्य शिमीवतो भामिनों दुर्ह्णायून्। आसन्निषून्-हृथ्स्वसों

मयोभून् य एषां भृत्यामृणध्यस जीवात्। अग्ने नयाऽऽ देवाना् शं नो भवन्तु वाजेवाजे। अपस्वंग्ने सिध्छव सौषंधीरनं रुध्यसे। गर्भे सञ्जायसे पुनः। वृषां सोम द्युमार असि वृषां देव वृषंव्रतः। वृषा धर्माणि दिधषे। इमं में वरुण तत्त्वां यामि त्वं नों अग्ने स त्वं नों अग्ने॥ (४८)

हि वृता म एकांदश च॥ -[११]

विष्णोः क्रमोंऽसि दिवस्पर्यत्रपतेऽपंत समितं या जाता मा नों हिश्सीद्भवाऽस्यांदित्यङ्गर्भमिन्द्रांग्री रोचनैकांदश॥११॥

विष्णौरस्मिन् हव्येति त्वाऽहं धीतिभिर्होत्रां अष्टाचेत्वारि श्यात्॥४८॥

विष्णोः क्रमोऽसि स त्वन्नो अग्ने॥

हरिः ॐ॥

॥कृष्ण-यजुर्वेदीय-तैत्तिरीय-संहितायां चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः॥४-२॥

Begin generated on April 28, 2025

10

Downloaded from http://stotrasamhita.github.io | StotraSamhita | Credits